מבארת הגמרא: נכסי שבוי נקראים נְטוּשִׁים, משום דִּכְעַל פָּרְחָן של הבעלים נעזבו, ומצינו בתורה לשון כזו על נכסים שנעזבים בעל כרחם של בעליהם, דִּכְתִיב לגבי איסור עבודה בקרקע בשנת השמיטה (שמות כג יא), 'וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וְנָטַשְׁתָּהּ', וזו אַפַּקְעָתָא דְמַלְכָא – הפקעה במצות המלך בעל כרחו של האדם, הרי שלשון נטישה פירושה עזיבה בעל כרחם של הבעלים. ונכסי היוצא לדעת נקראים רְטוּשִׁים, משום דְּמַדַּעְתָּן של הבעלים נעזבו, ומצינו לשון כזו על עזיבה מדעת, דִּכְתִיב (הושע י יד) 'וְקָם שָׁאוֹן בְּעַמֶּךָ וְכָל מִבְצָרֶיךָ יוּשַׁד כְּשֹׁד שַׁלְמַן בֵּית אַרְבֵאל בְּיוֹם מִלְחָמָה אֵם עַל בָּנִים רֻטָּשָׁה', נתנבא הושע שיבואו האויבים עליהם, ויעזבו אם על בנים, וכמו הבורחים מפני שודדים הבאים במארב מלחמה, כך ינוסו גם הם ויעזבו אם על בנים מחמת דאגת האויב ולא מתוך פחד ובהלה.

הגמרא מבארת באלו נכסים נאמר בברייתא שהיורד לתוכם נוטל כאריס: תָּנָא, וְכוּלָּם – כל היורדים לנכסיו של אדם שאינו לפנינו, שָׁמִין לָהֶם כְּאָרִיס, שאם יבואו הבעלים יטלו כמנהג אריסי המקום.

מבררת הגמרא: אַהֲנָיֵא – על איזה אופן נאמרו דברי הברייתא, אִילֵימָא – אם נאמר, שמדובר אַשְׁבּוּיִין – על היורד לנכסי שבוי ששמעו בו שמת, קשה, הַשְׁתָּא – הרי הדין בזה, שאם שמע שהבעלים ממשמשים ובאים וקדם ותלש, זָרְיוּ וְנִשְׁכַּר הֲוָה, כפי שנינו בברייתא לעיל (לח:), וזכה בכל מה שאכל, ואם כן מַאי דְּאַשְׁבַּח מְיַבְּעָיָא – האם צריך להשמיענו שנוטל כאריס גם במה שהשביח, והרי הוא יורד ברשות, ודינו ליטול כאריס. מבארת הגמרא: אֶלָּא כוונת הברייתא שנוטל כאריס היא, אַרְטוּשִׁים – על היורד לנכסי אדם שיצא לדעת. מקשה הגמרא: וְהָא – והרי לגבי היורד לנכסי רטושים מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדוֹ קָתָנֵי, ואם כן הרי הוא כיורד שלא ברשות, ואיך יתכן שיהיה דינו כיורד ברשות שנוטל כאריס. מבארת הגמרא: אֶלָּא כוונת הברייתא היא, אַנְטוּשִׁים – על היורד לנכסי נטושים שלא שמעו בו שמת, שהוא נוטל כאריס.

חוזרת הגמרא ומקשה: לְמַאן – לפי איזו שיטה נשנית ברייתא זו, אִילֵימָא לְפִי דעת רַבָּנָן בברייתא לעיל, יקשה, דְּהָא אָמְרִי רבנן שהיורד לנכסי נטושים מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ, ושוב אי אפשר לומר שנוטל בהם כאריס, וְאִי נאמר שהברייתא נשנתה לדעת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, גם כן יקשה, דְּהָא אָמַר שָׁמַעְתִּי שֶׁדַּיָּן נכסי הַנְּטוּשִׁים כְּשָׁבוּיִין – כדין נכסי השבויין, וכשם שהיורד לנכסי שבויין הרי זה זריז ונשכר, כך גם דינו של היורד לנכסי נטושים, ואם כן חוזרת קושיית הגמרא לעיל שאין חידוש בזה שנוטל כאריס, שהרי הדין הוא שזוכה בכל מה שקדם ואכל.

מתרצת הגמרא: שגם לדעת רבן שמעון בן גמליאל אין דין נכסי נטושים כדין נכסי שבויים לגמרי, אלא כְּשָׁבוּיִין, וְלֹא שָׁבוּיִין, כלומר, בדין אחד דומה דין נכסי נטושים לדין נכסי שבויים ובדין אחד אינו דומה לו. מבארת הגמרא, כְּשָׁבוּיִין – דינו דומה לדין נכסי שבויין לגבי זה דְּאֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן מִיָּדוֹ של היורד לתוכן. וְלֹא שָׁבוּיִין – ויש בו דין שאינו שוה לשבויין, דְּאִילּוּ הָתָם ביורד לנכסי שבויין, אם קדם ותלש כששמע שהבעלים באים, הרי הוא זָרְיוּ וְנִשְׁכַּר בכל מה שאכל, שמלכתחילה ירד לנכסים על דעת לאכול את כל הפירות, וְאִילּוּ הָכָא ביורד לנכסי נטושים, אינו יכול לאכול את כל הפירות לאחר ששמע שהבעלים ממשמשים ובאים, אלא שַׁיְּימִינַן לֵיהּ בפירות ובשבח הקרקע כְּאָרִיס, ולכך הוצרכה הברייתא לומר דין זה של יורד לנכסי נטושים, שאף שאינו זוכה בכל הפירות שקדם ואכל, מכל מקום שמין לו כאריס.

מקשה הגמרא: וּמַאי שְׁנָא – מדוע שונה דינו של יורד לנכסי שבוי, שנוטל כאריס, מֵהָא דְּתָנַן במשנה (כתובות עט:) הַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ מלוג של אִשְׁתּוֹ, שדינם הוא שהקרן שייכת לאשה והבעל אוכל פירות, ואם הוֹצִיא הֲרֵבֵּה הוצאות בהשבחת נכסים אלו, וְאָכַל רק קִימְעָא – מעט, או שהוציא קִימְעָא, וְאָכַל הַרְבֵּה, ולאחר מכן גירשה, מַה שֶּׁהוֹצִיא הוֹצִיא וּמַה שֶּׁאָכַל אָכַל, כלומר, אינו נוטל כלום בנכסים אלו, אלא רק את הפירות שהספיק לאכול. וקשה, מדוע אינו נוטל חלק כאריס כמו היורד לנכסי שבוי. מתרצת הגמרא: הָא לֹא דָּמְיָא – דין יורד לנכסי שבוי אינו דומה אֶלָּא לָהָא (דתנן) [דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַב חִסְדָּא] הַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ קְטַנָּה שהיא יתומה מן האב והשיאוה אמה ואחיה ומיאנה בו, שקידושין אלו אינם אלא מדרבנן, וחכמים אמרו שהקידושין נפקעים על ידי שממאנת בהם, הרי ההוצאות שהוציא להשביח את נכסיה כְּמוֹצִיא עַל נִכְסֵי אַחֵר דָּמֵי, ודינו כיורד לשדה חבירו והשביחה, שנוטל כאריס במה שהשביח. אַלְמָא – מוכח, שאפילו בעל שהוציא הוצאות בשעה שחשב שהנכסים יהיו בידו והרי הוא משביח לעצמו, מכל מקום כֵּיוָן דְּלֹא סַמְכָא דַּעְתֵּיהּ – שאיננו בטוח בכך שישארו הנכסים בידו, מפני שחושש שמא תמאן, תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנָן שיטול כאריס כְּיֵי הֵיכִי דְּלֹא לַפְסְדִינְהוּ – כדי שלא יפסיד את הנכסים על ידי שיזרעם תמיד ולא יעדור את הכרמים, הָכָא נַמִי – כאן ביורד לנכסי שבוי כיון שחושש שמא יחזור השבוי, תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנָן שיטול כאריס כְּיֵי הֵיכִי דְּלֹא לַפְסְדִינְהוּ.

שנינו בברייתא: וְכוּלָּן שָׁמִין לָהֶם כְּאָרִיס: שואלת הגמרא: 'וְכוּלָּן' לְאַיתוֹיֵי מַאי – איזה אופן באה הברייתא לרבות שנוטל כאריס במה שאמרה 'וכולן'. מפיה הגמרא: לְאַיתוֹיֵי – הברייתא באה לרבות הָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל, שָׁבוּי שֶׁנִּשְׁבָּה מוֹרִידִין קָרוֹב לְנִכְסָיו, משום שיצא שלא מדעתו, אבל אם יָצָא ממקומו לְדַעַת, אֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לְנִכְסָיו, שכיון שהיה יכול לצוות אחרים שירדו לנכסיו ולא ציוה, מוכח שאינו חפץ בכך. וְרַב נַחְמָן דְּיַיתֵי לֵיהּ – עצמו, חלק ואָמַר, בּוֹרֵחַ שאין דעתו מיושבת עליו מחמת שהוא בהול, הֲרֵי הוּא כְּשָׁבוּי ומורידין קרוב לנכסיו. שואלת הגמרא: בּוֹרֵחַ מֵחֲמַת מַאי – מחמת מה ברח, אִילֵימָא – אם נאמר, שברח מֵחֲמַת כַּרְגָּא – שהיה חייב מס גולגולת שפורעים למלך, וכשרואה שלא יהיה לו לפרוע בורח קודם הזמן, הֵיינוּ יצא לְדַעַת, כיון שאינו בהול ויש לו פנאי לצוות על נכסיו, אֶלָּא בּוֹרֵחַ מֵחֲמַת מֵרְדִין – רציחה, כלומר שהרג אדם, ומנהג הפרסים להרוג על שפיכות דמים, והבורח מחמת כן הוא בהול ואין לו פנאי לצוות על נכסיו, ולכך דינו כנכסי נטושים, שמורידין קרוב לנכסיו ונוטל בהם כאריס.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, שָׁבוּי שֶׁנִּשְׁבָּה וְהִנִּיחַ קָמָה – תבואה הראויה לְקָצוֹר, או עֲנָבִים הראויות לְבָצוֹר, או תְּמָרִים הראויות לְגָדוֹר, או זֵיתִים הראויים לְמָסוֹק, אין מורידים קרוב לנכסיו, אלא בֵּית דִּין יוֹרְדִין לִנְכָסָיו, וּמְעַמְּדִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לנכסים הללו, והוא ממנה תחתיו אריס, וְהָאריס קוֹצֵר וּבוֹצֵר וְגוֹדֵר וּמוֹסֵק ושומר את הפירות לבעלים, וְאַחַר כָּךְ מוֹרִידִין קָרוֹב של השבוי לִנְכָסָיו לעבוד בנכסים לזורעם ולנוטעם וליטול כאריס. מקשה הגמרא: מדוע לאחר שקצר ובצר מורידים קרוב לנכסיו, וְלוֹקִים – נעמיד אַפּוֹטְרוֹפָּא לְעוֹלָם, והאפוטרופוס יפקח על האריס שיעשה את כל העבודות הנצרכות לקרקע ולא יטול כלום. מתרצת הגמרא: אַפּוֹטְרוֹפָּא לְדִיקָנֵי – לאנשים גדולים שנתמלא זקנם, לֹא מוֹקְמִינַן, כלומר, שאין בית דין טורחים לבקש אפוטרופוס לכך, לפי שלא ימצאו מי שיתרצה להיות אפוטרופוס לנכסי אנשים גדולים, אלא רק לנכסי קטנים, לפי שהוא דבר מצוה:

הגמרא מביאה כמה פרטי דינים בדין מורידין קרוב לנכסי שבוי: אָמַר רַב הוּנָא, אֵין מוֹרִידִין קָטָן לִנְכְסֵי שָׁבוּי אפילו אם הוא קרובו הראוי ליורשו, וְלֹא מורידין קָרוֹב של הקטן הראוי לירש עמו לִנְכְסֵי קָטָן, שמא יטעו לאחר זמן שנכסים אלו נפלו בחלקו, וטוב שיורידו אדם זר שלא יוכל לטעון זאת. וְלֹא קָרוֹב מֵחֲמַת קָרוֹב לִנְכְסֵי קָטָן, כלומר, אפילו אם אינו קרובו של הקטן, אלא שהוא קרוב של קרובו של הקטן אין מורידין אותו, ולהלן מבואר באיזה אופן מדובר.

מבארת הגמרא את הטעמים לדינים אלו: הדין הראשון שאמר רב הונא, אֵין מוֹרִידִין קָטָן לִנְכְסֵי שָׁבוּי, הטעם הוא, משום שחוששים דִּילְמָא מַפְסִיד לְהוּ הקטן לנכסים, כיון שאינו יודע לעבוד את האדמה כראוי. ומשום כך מוטב להוריד אדם זר ובלבד שיהא גדול.

הדין השלישי שאמר רב הונא: וְלֹא קָרוֹב מֵחֲמַת קָרוֹב לִנְכְסֵי קָטָן, מדובר בְּאֲחֵי מֵאִימָּא, כלומר, שאין מורידין אדם שאחיו מאמו הוא

המשך בעמוד י

אחיו מאב של הקטן, כיון שיש לחשוש שמא יטען אדם זה שנכסים
הללו נפלו בחלקו של אחיו מאמו שירש אותם מאביו ביחד עם
אותו קטן, ועתה לחלקו באו.
[הדין השני שאמר רב הונא, **וְלֹא קָרוֹב לְנִכְסֵי קָטָן**], הטעם הוא,
דְּכֵיוָן דְּלֹא מָחֵי, כלומר, שהקטן אינו יודע למחות בקרוב זה
שהחזיק, כיון שאינו יודע שהוא שלו, **אֲתֵי** – יבוא הקרוב **לְאַחְזוּקֵי**
בֵּיהּ – להחזיק בנכסים ולומר שלחלקו נפלו.
אָמַר רָבָא שָׁמַע מִינַּיהּ – יש ללמוד, **מְדְּרַב הוּנָא** שאמר שאין מורידין
קרוב לנכסי קטן, אבל אדם רחוק מורידים לנכסי קטן, **שֵׁאֵין**
מַחֲזִיקִין – אין מועלת חזקת שלוש שנים שמחזיק אדם **בְּנִכְסֵי קָטָן**
להוכיח שקנאה ממנו והיא שלו,

וַאֲפִילּוּ אם החזיק בשדה שלוש שנים לאחר שהִגְדִּיל הקטן, מכיון שכשהתחיל להחזיק בשדה זו היה הבן קטן, הרי אף כשיגדיל הבן וירצה שאדם זה מחזיק בשדה, אינו יודע שהיתה שדה זו של אביו ולכך לא ימחה בו. שאם נאמר שחזקה מועילה באשר הגדיל, מדוע מורידים רחוק לנכסי קטן ולא חששו שמא יחזיק בו שלוש שנים לאחר שיגדיל הקטן ויטען שקנאה מאביו, מוכח מכך שאף אם החזיק שלוש שנים לאחר שהגדיל אין זה נחשב לחזקה.

הגמרא מביאה לחלק באופנים שבהם מורידים קרוב לנכסי קטן: וְלֹא אֲמָרַן שאין מורידים קרוב לנכסי קטן, אֶלָּא בְּאֲחֵי דְּאַבָּא – שהקרוב הוא אחיו של הקטן מצד האב, שכיון שאח זה יורש עמו את נכסי אביו, יכול הוא לטעון שקרקע זו נפלה לחלקו בירושה, אֲבָל בְּאֲחֵי דְּאִמָּא – אחיו מצד האם, לֵית לָן בָּהּ – איננו חוששים שמא יחזיק בנכסים בטענה שירש נכסים אלו, כיון שאין אחיו מאמו יורש עמו בנכסים שנפלו לו מאביו, ולפיכך מורידים אותו לנכסי הקטן.

חילוק נוסף: וְמה שאמרנו שֶׁאֲחֵי דְּאַבָּא אינם יורדים לנכסי הקטן, נַמִּי לֹא אֲמָרַן, אֶלָּא בְּאַרְעָתָא – בשדות, שלא יהיה מי שיעיד שנפלו בחלקו של הקטן, אֲבָל בְּבָתֵּי – בתים שנפלו בחלקו של הקטן, לֵית לָן בָּהּ – איננו חוששים שמא יחזיק בנכסים בטענה שהוא ירש נכסים אלו, כיון שהשכנים יודעים שבחלקו של הקטן נפלו ויעידו על כך.

מוסיפה הגמרא עוד: וְמה שאמרנו שבְּאַרְעָתָא אין מורידים קרוב, נַמִּי לֹא אֲמָרַן, אֶלָּא באופן דְּלֹא עָבִיד – שלא עשו עִיטְּרָא – שטר חלוקה, כלומר, שלא נכתב בשטר איזו שדה הגיע לחלקו של כל אחד מן היורשים, אֲבָל אם עָבִיד עִיטְּרָא – נכתב שטר חלוקה על כך, קָלָא אִית לָהּ – יש קול לשטר זה, ויודיעו לקטן לכשיגדיל ששדה זו שלו היא, ואין לחוש שיטען היורד שבחלקו נפלה שדה זו.

דוחה הגמרא: וְלֹא הִיא – אין חילוקים אלו נכונים, אלא לֹא שָׁנָא אֲחֵי דְּאַבָּא וְלֹא שָׁנָא אֲחֵי דְּאִמָּא, את שניהם אין מורידים לנכסי קטן, ואף שאחיו מאמו אינו יורש את אביו, מכל מקום חוששים שמא יטען שנכסים אלו שהיו בחזקת האב לפני שמת, היו נכסי מלוג שהכניסה לו אמם, והוא החזיק בהם ואכל את פירותיהן כדין בעל שאוכל פירות נכסי מלוג של אשתו, ועתה משמת, ולאחריו מתה גם האם, זכה גם הוא בחציים של הנכסים, מכיון ששניהם ירשו את אמם. וכן לֹא שָׁנָא אַרְעָתָא וְלֹא שָׁנָא בָּתֵּי, אף לבתים אין מורידים קרוב, משום שגם בבתים יש לחשוש שלא ידע הקטן שירש את הבתים הללו, ויבוא הקרוב להחזיק בהם שלא כדין. וְכן לֹא שָׁנָא עָבִיד עִיטְּרָא, לֹא שָׁנָא לֹא עָבִיד עִיטְּרָא, בכל המקרים לֹא מַחְתִּינַן – אין מורידים קרוב לנכסי הקטן.

הגמרא דנה בשבוי שיש ספק אם מת, ויש יורש קטן וגדול, מה דין הנכסים: הֲהֵיא סָבְתָא, דַּהֲוָיא לָהּ תְּלַת בְּנָתָא – שהיו לה שלוש בנות, אִישְׁתְּבֵאי אִיהִי וַחֲדָא בְּרָתָא – ונשבית הסבתא עם אחת מבנותיה, וְאִידָּךְ תַּרְתֵּי בְּנָתָא – ושתי הבנות שנשארו, שָׁכְבָה חָדָא מֵינַיְיהוּ וְשָׁכְקָה יְנוּקָא – מתה אחת מהן והשאירה אחריה בן קטן. אָמַר אַבַּיֵי הֵיכִי נַעֲבִיד – מה נעשה עם נכסי הסבתא שנשבית, שאיננו יודעים אם קיימת או מתה, לוֹקְמִינְהוּ – אם נעמיד לְנִכְסֵי הסבתא בְּיָדָא דַּאֲחָתָא – ביד בתה שנשארה כאן, וכדעת רבן שמעון בן גמליאל (לח:) שמורידים קרוב לנכסי שבוי, הלא יש לחוש דִּלְמָא שָׁכְבָה סָבְתָא, מתה הסָבְתָא, וירשוה שלושת בנותיה, ונמצא ששליש מן הנכסים שייכים לבן הקטן של הבת שמתה, או שמתה גם הבת שנשבתה, ונמצא שירש הקטן חצי מנכסי הסבתא, וְאֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לְנִכְסֵי קָטָן. ואם נאמר דנוֹקְמִינְהוּ לְנִכְסֵיהּ בְּיָדָא דִּינוּקָא – שנעמיד את הנכסים ביד הבן הקטן, הלא יש לחשוש דִּלְמָא לֹא שָׁכְבָה סָבְתָא, ולא ירש הקטן את חלקו בנכסיה, וְאין להורידו בתורת קרוב, שהרי אֵין מוֹרִידִין קָטָן לְנִכְסֵי שָׁבוּי.

אָמַר אַבַּיֵי, הִלְכָךְ, פַּלְגָא – חצי מהנכסים, יַהֲבִינְהוּ לָהּ לַאֲחָתָא – נותנים לאחות ממה נפשך, שאם מתו הסבתא ובתה, הרי היא יורשת חצי מנכסי הסבתא, ואם לא מתו שתיהן, הרי היא קרובה של הסבתא, ויורדת לנכסיה מדין קרוב היורד לנכסי שבוי, וְאִידָּךְ פַּלְגָא – ועל החצי השני של הנכסים, מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא לִינוּקָא, כלומר, מעמידים אותם ביד הקטן בכך שמעמידים את חלקו ביד אפוטרופוס שיורד לנכסים כאריס, ונותן לקטן את חלק האריסות כדי שיתפרנס ממנו.

רָבָא אָמַר, מִגּוֹ דְּמוֹקְמִינַן אַפּוֹטְרוֹפָּא לְפַלְגָא – מתוך שמעמידים אפוטרופוס לחצי של נכסי הסבתא, מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא גם לְאִידָּךְ פַּלְגָא – לחצי השני.

לְסוֹף שָׁמְעוּ דְּשָׁכְבָה – שמתה הסָבְתָא, אבל לא שמעו אם מתה גם בתה שנשבית עמה. אָמַר אַבַּיֵי, תִּילְתָא – שליש מנכסי הסבתא, יַהֲבִינַן לָהּ לַאֲחָתָא – נותנים לאחותה, כיון שזהו החלק שבודאי ירשה מנכסי הסבתא שמתה, וְתִילְתָא – ושליש אחר, יַהֲבִינַן לֵיהּ לִינוּקָא – נותנים לקטן שזהו חלקו בירושה, שהרי הוא יורש את אמו המתה שירשה שליש מנכסי הסבתא, וְאִידָּךְ תִּילְתָא – ומתוך השליש האחר מנכסי הסבתא שהוא חלקה של הבת שנשבית עמה, יַהֲבִינַן דְּנָקָא – נותנים חציו של השליש הזה שהוא שישית מכל הנכסים לַאֲחָתָא, כיון שבכל אופן יש לה זכות לירד לחלק זה, אם מתה הבת שנשבית, ירשת היא חצי מחלקה שהוא שישית מנכסי הסבתא, ואם לא מתה, הרי היא יורדת לנכסיה כדין קרוב היורד לנכסי שבוי, וְאִידָּךְ דַּנָקָא – ולחציו השני, מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַפּוֹטְרוֹפָּא לִינוּקָא – מעמידים אפוטרופוס עבור הקטן, כיון שאי אפשר להעמידו ביד האחות, שמא מתה האחות השבויה, ושישית זו יורש הקטן ואין מורידים קרוב לנכסי קטן, וגם אי אפשר להעמידו ביד הקטן, שמא לא מתה האחות, ואין מורידים קטן לנכסי שבוי.

רָבָא אָמַר, מִגּוֹ דְּמוֹקִים אַפּוֹטְרוֹפָּא לְדַנָקָא – מתוך שמעמידים אפוטרופוס לשישית מנכסי הסבתא, מוֹקְמִינַן נַמֵּי אַפּוֹטְרוֹפָּא לְאִידָּךְ דַּנָקָא – לשישית השניה מן הנכסים ואין נותנים לאחות.

הגמרא דנה באדם שטוען שהוא אחיו של פלוני ורוצה לחלוק עמו בנכסי אביהם המת, על מי מוטל להביא הראיה. עוד דנה הגמרא האם זוכה האח גם בשבח שהשביח אחיו בנכסים הללו:

אדם ששמו מָרֵי בַּר אִיסָּק, אָתָא לֵיהּ אַחָא – הגיע אליו אחיו, מִמקום ששמו בֵּי חוֹזָאֵי, לפי שהלך אביהם איסק לשם, ונשא שם אשה, וילדה את אותו אח, ומרי בנו היה שם וחזר למקומו וירד לנכסי אביו, ועתה בא אחיו וְאָמַר לֵיהּ פְּלוֹג לִי – חלוק עמי בנכסי אבינו המת, לפי שגם אני יורשו, אָמַר לֵיהּ מרי בר איסק, לֹא יָדַעְנָא לָךְ – אינני מכירך. אָתָא – בא האח לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא וטען את טענותיו, אָמַר לֵיהּ רב חסדא לאותו אח, שַׁפִּיר – היטב קָאָמַר לָךְ מרי בר איסק שאינו מכירך ואיננו רמאי בטענה זו, לפי שבזמן שנפרד ממך היו פניך בלא חתימת זקן, ועתה באת לפנינו עם חתימת זקן, וכמו שמצינו באחי יוסף שלא הכירו את יוסף כשפגשוהו בירידתם למצרים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מב ח) וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכִּרֻהוּ, מְלַמֵּד – מה שלא הכירוהו האחים, שֶׁיָּצָא – שנפרד מעמם כשהיה בְּלֹא חֲתִימַת זָקָן, וּבָא – וכשנפגשו עמו כעת, היה בַּחֲתִימַת זָקָן, ולפיכך לא הכירוהו. אָמַר לֵיהּ רב חסדא לאותו אח, זִיל אַיְתֵי סָהֲדֵי – לך והבא עדים דַּאֲחוּהּ אַתְּ – שהנך אחיו, אָמַר לֵיהּ אותו אח לרב חסדא, אִית לִי סָהֲדֵי – יש לי עדים וְאינם רוצים לבוא להעיד שאני אחיו, משום דְּדָחֲלֵי מִינַּיְיהוּ – יראים הם להעיד כנגדו, כיון דְּנָפְקָא אַלְיָמָא הוּא – אותו מרי אדם אלים הוא וחוששים הם ממנו. אָמַר לֵיהּ רב חסדא לְדִידֵיהּ – למרי בר איסק, זִיל אֲנָּת – לך אתה, וְאַיְתֵי סָהֲדֵי – והבא עדים שיעידו כדברך, דְּלָאו אָחוּהּ הוּא – שאותו זה שבא לפנינו אינו אחיך, אָמַר לֵיהּ מרי בר איסק לרב חסדא, וכי דִּינָא הָכֵי, שעלי להביא עדים שיעידו כדברי, והלא הדין הוא בכל ספק ממון שהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וכאן האח שבא להוציא ממני ממון שאני מוחזק בו עליו להביא ראיה, אָמַר לֵיהּ רב חסדא למרי בר איסק, הָכִי דַּיְינִינָא לָךְ – כך הוא הדין לך, וּלְכָל אִלֵּימֵי דְּהָכָרָךְ – ולכל חבריך האלימים, שכיון שיראים להעיד נגדכם, עליכם להביא עדים שיעידו כמותכם. אָמַר לֵיהּ מרי בר איסק, מה תועלת בכך שאביא

המשך בעמוד עג

עדים, **סוֹף סוֹף** כיון שיראים הם ממני, **אָתוּ סָהֲדֵי** – יבואו העדים
וְלֹא מַסְהֲדֵי – ולא יעידו כמו שטען האח אלא ישקרו ויעידו כפי
טענתי שאינו אחי, **אָמַר** לֵיהּ רב חסדא, אין אנו חוששים שיעידו
שקר, משום **דִּתְרֵתֵי לֹא עָבְדֵי** – אין העדים חשודים לעשות
מיראתך שתי עוולות, גם שלא יבואו להעיד כפי מה שיודעים
האמת, וגם שיעידו שקר שאינו אחיך, אלא לכל היותר ישתקו
ולא יעידו, ולכן יש תועלת בהבאתם להעיד שמא יעידו כדברי
האח.

לְסוֹף אָתוּ סָהֲדֵי והעידו **דְּאָחוּהּ הוּא** – שאכן הוא אחיו. **אָמַר** לֵיהּ
אותו אח לרב חסדא, **לְפַלּוֹג לִי נְמֵי** – יחלוק עמי גם **מִפְּרֵידֵיכִי** –
כרמים **וּבוּסְתָנֵי** – גנים של אילנות **דְּשָׁתַל** והשביחם, ויתן לי חציים
כמות שהם מושבחים, **אָמַר** לֵיהּ רב חסדא, **שַׁפִּיר** – היטב **קָאָמַר** לָךְ,
משום **דְּתָנֵן** במשנה (ב"ב קמג:) לגבי יורשים, שאם **הִנִּיחַ** המת **בָּנִים**
גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְהִשְׁבִּיחוּ גְּדוֹלִים אֶת הַנְּכָסִים, הִשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע –
לכולם בשוה, וחולקים הקטנים עם הגדולים גם בשבח שהשביחו
הגדולים,